

Z industrijskega polja križem Amerike

Bratomorni boj med tesarskimi delavci v Vancouverju. — Vknjiženi dolg na delavski tempelj se je raskadil. — Pogodba med rudarji in podjetniki v Indiani. — Razbeljena kovina oblika delavce. — Organizacija železniških brzojavnih uslužbencev raste.

Vancouver, B. C. — Organizacija tesarskih delavcev The United Brotherhood of Carpenters and Joiners, ki šteje 1.200 članov, vodi stavko stavnih delavcev v tem mestu proti organizaciji tesarskih delavcev Amalgamated Carpenters, konkurenčne delavske organizacije, ki šteje okoli tri sto članov. Prva organizacija je združena z Ameriško delavsko federacijo, druga pa z Vsekanadskim delavskim kongresom.

Worcester, Mass. — Vknjiženo dolgo pismo na Delavski tempelj se je zagnalo v priložnost delegatov Centralne unije. S tem je zbrisan vknjiženi dolg tri tisoč dolarjev. Centralna delavska unija šteje osem tisoč članov.

Terre Haute, Ind. — Tukajšnji rudari so podpisali pogodbo s premovalniškimi podjetniki. Medza znaša \$6.10 na dan.

South Superior, Wyo. — Tukaj so zastavljali člani štirih lokalnih organizacij rudarske organizacije United Mine Workers dne 16. oktobra, ker se je medza nižala na \$6.72, kot se je zapisano v novi pogodbi, ki še čaka, da jo rudarji potrdijo s splošnim glasovanjem.

Odborniki organizacije so se zastonj trudili prepričati stavko. Priporočali so rudarjem, da naj počakajo s stavko, da bo man izid splošnega glasovanja.

Philadelphia, Pa. — Šest tisoč funtov žareče kovine se je razlilo prek štiri delavce v podjetju Pencoyd Iron Works. To podjetje lastuje American Bridge kompanija. Neareca se je dogodila, ko je počila železna vrva.

St. Louis, Mo. — Organizacija železniških brzojavnih uslužbencev je pridobila v mesecu septembru 299 novih članov.

Državljanke pravice poštne uslužbencev

V ta namen je Unija poštne uslužbencev v Massachusettsu sprejela resolucijo.

Lawrence, Mass. — Unija poštne uslužbencev v državi Massachusetts je sprejela resolucijo, v kateri priporoča, da se ustave potrebni koraki, da vlada dovolji poštne uslužbence se aktivno udeležiti političnih kampanj.

Konvencija je dalje sprejela resolucijo, v kateri priporoča, da se poštne uslužbenke upokoje \$1.200 letne pokojnine in da se plača izplačuje tedensko v celotni mesto v polmesecnih delavni čas se naj določi na 44 ur v tednu, za ponočno delo naj se na uvede šesturni delavnik. Nadomestnim uslužbencem se naj meza poviša za petnajst centov na uro in naj se jim garantira najmanj trideset dnevov dela v letu. Dovolj se naj tudi priziv na civilnoslužbeno prizivno sodišče.

12-letni deček se obolevi. — Michael Zlotorowicz, 930 N. Mozart st., je šel nedeljo s svojo ženo in dvema otrokoma v cerkev k maši. Ko se je vrnil domov, je našel svojega najstarejšega, dvajsetletnega sina Edwarda obolevnega v sobi. Oče pojasnjuje, da je deček hotel pustiti šolo in poiskati delo, a ker ga je on napeljal, je potem izvršil samomor.

Politični begunci se ne vrnejo v Mehiko

Kongres noče dati amnestije zagarjem, ki so se sami nominirali za kandidate.

Mexico City, 29. okt. — Mehikiški politični begunci v Združenih državah predvsem oni, ki se zbirajo v Kaliforniji okoli Adolfa Dela Huerte, bodo še dolgo čakali, predno se vrnejo v Mehiko. Mehikiški kongres je skoro soglasno sklenil, da ne sme biti amnestije za pristaše Dela Huerte in Ville. Dela Huerta je pred šestimi leti vodil vstajo, ki je bila kmalu zadušena in od takrat se nahaja v izgnanstvu s svojim štabom. Odkar traja konflikt med Callesovo vlado in cerkvijo, je Huerta od časa do časa naglašal svoje simpatije do klerikalcev in njegovi pristaši ga večkrat razglajajo kot kandidata za prihodnjega predsednika. Pred nekaj tedni je Huertova frakcija poslala kongresu prošnjo, naj podeli amnestijo vsem bivšim vatašem, da se lahko vrnejo domov in organizirajo volilno kampanjo.

Kongres je zdaj podri upanje tem hujšakcem. Obenem poročajo tukaj, da Calles zdaj snuje veliko revolucionarno stranko, v kateri bodo združeni vsi napredni elementi. Poroča se tudi, da prihodnji predsedniški kandidat te stranke bo najbrž Gilberto Velezuela, ki je danes poslanik v Angliji.

Cepelinov tovor uključe večidel darila

Skupilek za blago namenjen moštvu. Pošta pošilja lev teška.

New York City. — Nemški zrakoplov "Graf Zeppelin", ki se je v ponedeljek jutraj vrnil domov, je odnesel težak tovor, toda v večjem delu so darila, ki jih je prejelo moštvo cepelina od raznih ameriških kapitalistov. Največje darilo je bila bombaža, ki jo je poklonila neka ameriška tekstilna družba s pogojem, da se bala prodaja na javni dražbi v Bremenu in skupilek se razdeli med delavce na cepelinu. V isti namen sta bila poklonjena dva pisalna stroja in mnogo drugih reči. Drugo blago je bilo večina poklonjena od ameriških Nemcev njihovim prijateljem in sorodnikom v Nemčiji. Dr. Eckener, pilot cepelina, je poročal pred odhodom, da bo poskušal z dostavljanjem zavojev na ta način, da jih spusti na tla s parašutom, kadar pride cepelin nad določeno mesto v Nemčiji.

Cepelin je odnesel težko pošlato razglednic in pisem. Vsi posajirji — razen gospe Drummond Hay — so odpotovali nazaj in poleg teh je odšlo sedem ameriških potnikov, skupaj 25.

Čehi praznujejo 10-letnico.

Chicago. — Češke narodne organizacije v Chicago so v nedeljo slavile desetletnico postanka čehoslovaške republike. Bila je parada v Douglas Park, kjer je Havličkov spomenik in festivali v več dvoranah.

Praga, 29. okt. — Včeraj so bile velike slavnosti v Pragi ob desetletnici čehoslovaške republike. Slavnost je bila otvorjena s sto strel iz topov.

Umoril dekleta in sebe.

Warren, Ark. — Dvajsetletni M. J. Powell je v soboto ustrelil 16 letno Ethel Baker, ker ni hotela ničesar slišati o njegovi želji, da se poroči, in nato si pognal še sebi kroglo v glavo. Njuna trupla so našli ljudje v avtomobilu na cesti zunaj mesta.

Kuga kolje Kitajce.

Sangaj, 29. okt. — Iz Fencova v provinci Šanai poročajo, da se je tam pojavila kužna epidemija, ki je že pomorila 2000 oseb.

TRUST ELEKTRIKE OŠABEN IN PREDRZEN

Noče odgovarjati na zastavljena vprašanja pred komisijo.

Washington, D. C. — Dva uradnika Electric Bond & Share kompanije, podružnice elektrinarskega trusta General Electric kompanije sta trmoglavo oklajnala odgovarjati na stavljen vprašanja odvetnika zvezne obrtne komisije, komisarja McCullocha. Ta trmoglavost je povzročila, da je bila ustavljena vladna preiskava proti elektrinarskemu trustu.

A. E. Smith, kontrolor Electric Bond & Share kompanije in R. B. Feagin, podpredsednik sta uradnika, ki sta na nalet John F. McLana, kompanijskega odvetnika se poskušala obstruicije in nista hotela odgovoriti na vprašanje: Koliko denarja je kompanija izdala leta 1927 za vplivanje na javno mnenje proti javnemu lastništvu.

Ker se brez varstva ne zgodi ničesar na svetu in še laa ne pade s sloveske glave brez vzroka, domneva ljudstvo, da se elektrinarski trust baji, da bi odgovor na to vprašanje odkril ogromne svote, ki jih je trust prejel kot dobiček zadnjih let. Kajti za pravičen odgovor na to vprašanje, bi se morale predložiti knjige centralne organizacije, največje je trustovske enote. Vprašanje tma sicer opraviti z dejstvom, koliko denarja je bilo izdanega v trustovski propagando, ampak to vprašanje odpira pot za nadaljna vprašanja o profiitih, o zvođenem kapitalu in izredno visokih cenah za električno silo.

Electric Bond & Share kompanija se zaveda, kako tesno prilekavo tvorijo vprašanja, ki vodijo do razkritja, kako so se vrednostni papirji napolnili v vrednosti na račun ameriškega ljudstva. Ako se kompaniji posreči s pomočjo sodišč ustaviti preiskavo, tedaj bo lahko brez skrbi zopet skozi leto dni oplenjevala ljudstvo, ker bo preiskava za toliko časa ustavljena. V tem času se pa mogoče zgodi, da bo Hoover izvoljen. On bo pa imel moč, da lahko napravi izpromemba v zvezni obrtni komisiji.

VSAK ZA ENEGA PREDSEDNIŠKIH KANDIDATOV STARIH STRANK.

Eden je za Hooverja, drugi pa za Smitha.

Pittsburgh, Pa. — To so delavski voditelji! Lewis, predsednik rudarske organizacije United Mine Workers, je za Hooverja, kandidata republikanske stranke, Murray, podpredsednik ravno te organizacije, je pa za Smitha, predsedniškega kandidata demokratične stranke. Pa naj še kdo trdi, da nista razrednozavedna delavca, ki imata edino na brigi dobrobit rudarskih delavcev. V Evropi bi delavci pri prvih odborniških volitvah poslali take voditelje v koruzo.

30 mehikiških rebelev ubitih.

Mexico City, 29. okt. — Nekaj čez 30 klerikalnih vatašev je bilo ubitih v več bitkah s federalci. Najhujši spopad je bil zadnji petek pri Leonu, kjer je 300 vatašev napadlo vojaško posadko. Tam je padlo 14 mož. V San Caytanu sta bila ubita dva vataška voditelja in eden teh je bil duhoven.

Umor v bolnišnici.

Togus, Me. — Patrick J. Smyth, veteran svetovne vojne, je v nedeljo v napadu hipe blaznosti ustrelil svojega tovariša John J. Wilsona in obstrill dva druga v vladni bolnišnici za veterane.

Avstralski mornarji o stavki pristaniščnikov

Stavko so zakrivil brodolastniki in pomolastniki.

New York, N. Y. — Avstralski mornarji, ki so dospeli v New York, pripovedujejo poročevalcu Federaliziranega tiska, da je stavka avstralskih pristanišnih delavcev nastala, ker so lastniki parobrodov in pomolov ali pristanišne delavce, da so morali postaviti okoli njih pisaren in čakati na delo.

V mnogih državah je uveden sistem, da se pristanišni delavec prijavi za dve uri na dan za lakanje dela. Delo se mora odati dvakrat tekom dneva in hitro, da delavci ne trtajo svojega prostega časa, ne čakajo po nepotrebnem zastonj na delo, ki ga ni.

Avstralski mornarji menijo, da pojdejo avstralski delavci skozi tako dobro podjetniške ofenzive, kot so jih britaki in ameriki. Podjetniki osredotočujejo svoje sile za naval proti strokovno organiziranemu delavstvu na široki fronti. Avstralski delavci so si v kapitalističnem avetu prvi priborili 44 ur dela v tednu. Bili so voditelji v tem boju. Danes je okoli sedemdeset tisoč avstralskih delavcev brez dela.

Na avstralskem kontinentu živi okoli sedem milijonov oseb in vse so pod peto britskih imperialistov in njih avstralskih satelitov, izjavljajo mornarji. Zveznega ministrskega predsednika Hughesa smatrajo kot zastopnika in prdstavnika britskega izvoznega in avstralskega uvoznega razreda. Avstralija je odprta kot trg za britske produkte. Avstralski sami importirajo vse, kar potrebujejo, dostavljajo imajo dobre trge vpraved nosom. Mesto da bi švazali na Japonako, v Kitaj in Malajsko države, pa uvažajo sami blago.

Nedavno so se organizirali premovalni in železni interesi v zvezi. Ti interesi so vladarji Avstralije, ki je zelo bogata na železu in premogu.

Puritance v Arkansasu pesnija sram

Gladovnega stavkarja Smitha so premestili v bolnišnico.

Little Rock, Ark. — Mestna uprava v Little Rocku se je začela zavedati, da se je osmešila, ko je vrgla v ječo newyorškega ateista Charlesa Smitha, ki je prišel v Arkansas, da pomaga v boju proti bigotaki predlogi za prepoved pouka o evoluciji v šolah, katera pride na ljudsko glasovanje prihodnji torek. Smith, ki se nahaja v zaporu že 12 dni in ves ta čas se še ni dotaknil jedi, je bil v nedeljo premestjen iz ječe v bolnišnico. Policijski zdravnik je dejal, da je Smith bolan.

Drugi zdravnik, ki je prekalal Smitha v bolnišnici, pa pravi, da Smith ni bolan, samo slab je, ker je zgrabil 20 funtov na teži valed prostovoljnega posta. Jasnno je, da se je policija hotela iznebiti sloveskega jetnika, ki je naenkrat postal znan po vsej deželi. Odkar je bil v zaporu, je prejel tono pisem in ječa v Little Rocku je bila dnevno poplavljena od obiskovalcev in delegacij, ki so izročale proteste mestnim oblastem.

Medtem je sijajna afera nekoliko zdramila razne organizacije v Arkansasu, ki zdaj pozivajo volilce, naj pokopijejo bezdasto protirevolucijsko predlogo, da se država še bolj ne osmeši.

Grof, sinomortlec, dobil 10 let ječe.

Pariz, 29. okt. — Grof Pierre De Raysac je bil obsojen na 10 let ječe s težkim delom, ker je utopil svojega nezakonskega sina.

ZAMORSKA POLITIČNA VSTAJA V WASHINGTONU

Zamorci ne marajo več drveti čez drn in stran za republikansko stranko.

Washington, D. C. — Zamorska revolucija proti republikanski stranki se je razširila od New Yorka do Chicaga in glavnega mesta, glavnega stana na učiliščih izobraženih zamorcev. Tednik "The Washington Eagle" skoraj v vseh svojih člankih in vesteh piše proti kandidatu republikanske stranke in priporoča kandidata demokratične stranke. Pismako razlikovanje in tesna alijanca s Kukulsklani tvorita baje vzrok, da se zamorcem priporoča, naj glasujejo demokratično mesto republikanske.

Neval H. Thomas najboljši zamorski govornik, pripoveduje v listu "Washington Eagle", kakšne boje je imel on in še trije drugi s Hooverjem in Workom, da se opuste v trgovskem in departmentu za notranje razmere politne razlike. Skozi dva tedna potem, ko je tajnik Work pristal na njih zahteve so dan za dnevom čakali na intervju s Hooverjem, toda odgovor so vedno prišli, da je Hoover preobložen s posli in jih ne more sprejeti. Toda nekega dne so telefoniral Thomas na dom iz Hooverjeve pisarne, da bo lahko govoril s Hooverjem, biti pa mora sam.

Thomas je šel v Hooverjevo pisarno in spremljali so ga trije zaupniki zamorcev. Hooverjev privatni tajnik je vztrajal pri tem, da Hoover ni nikdar pristal na to, da bi rad govoril s delegacijjo. Thomas je odklonil, da bi govoril sam in prišel je odhajati. Privatni tajnik se je nato pošul v Hooverjevo pisarno in se vrnil s naznanilom, da bo Hoover sprejel delegacijo.

Hoover je dejal, da bo politno razlikovanje v njegovem departamentu prenehalo. Takoj, ko je bila izdana ta odredba, je Hoover poslal po voditelja zamorcev v državo Ohio, da izrabi zase ta dogodek pri primarnih volitvah v državi Ohio. Zamorci v državi Ohio so glasovali za Hooverjeve delegate. Ko je bil Hoover nominiran kandidatom republikanske stranke, je zapustil departament, ne da bi spolnil svojo obljubo in da bi gledal nato, da bi bilo po odstotkih dovoljeno večjemu številu zamorcev avanzirati v civilni službi.

Da se Hoover umika rad intervjuju, je znano vsem časnikarjem. Toda zastopnik zamorcev je vzel to izmikanje resno, ker je redkokdaj vprašal kakšnega kabinetsnega člana za kakšno uslugo. Zdej je razpoložen tako, da se Hoover kaznuje za to, zamorski glasovi se pe v mnogih državah porabijo kot ravnotežna sila.

Papež se bi rad pogajal z Mehiko.

Rim, 29. okt. — Iz zanealjih virov poročajo, da je papež poslal kardinala Bonaventuro Cerretija v Združene države v svrhu, da pride v dotiko z mehikiško vlado in skuša doseči "modus vivendi" za sporazum z Mehiko.

Trije ubiti na križišču.

Florence, Ala. — Tri osebe so bile v nedeljo ubite, ena pa je dobila težke poškodbe, ko je vlak Santa Fe železnice na bližnjem križišču treščil v avto, v katerem so se vozili proti svojemu domu.

Letalska nesreča.

Fremont, Neb. — John Seville, učmec letalske šole in njegov učitelj B. Poole sta se v nedeljo ubila, ko sta z letalom treščila v vlašne tisoč čevljev na zemljo.

Verski konflikti izbruhnili v Franciji

Ob odkritju spomenika Emile Combesu je tekla kri; eden ubit. Silne protiklerikalne demonstracije.

Pariz, 29. okt. — Salva žandarskih krogel, ki je bila večeraj popoldne izstreljena v klerikalne demonstrante v Ponsu blizu La Rochella med slavnostjo odkritja spomenika Emile Combesu, je bila signal novega konflikta med klerikalizmom in nasprotnimi silami v Franciji.

Emile Combes je bil francoski premijer pred petindvajsetimi leti, ko je bila cerkev ločena od države in ko so bili kleriki zaprti in menihi ter nune izgnane iz dežele. Njemu so zdaj odkrili spomenik v njegovem rojstnem kraju in slavnost odkritja je vodil v imenu vlade Eduard Herriot, bivši premijer in sedanj minister prosvete. Odkritje je prišlo v kritičnem momentu, ko vse protiklerikalne sile v Franciji protestirajo proti kompromisu, ki ga bi rad premijer Poincare dal katoliški cerkvi s tem, da vlada dovoli povratek samostanskih redov.

Nasprotno francoski klerikalci smatrajo odkritje spomenika Combesu za insult katoliške cerkve, vada tega so aranzirali demonstracije, ki so večeraj vodile do krvavih izredov. Organizacija katoliških rojalistov "Les Camelots du Boy" je vodila demonstracije; obenem je škof dotične škofije, v kateri je Pons dal demonstracijam verski značaj s tem, da je javno razglasil odkritje spomenika za "javni smrtni greh" in odredil je, da se pe vseh cerkvah njegove škofije na dan odkritja poje po molitveni "Memento". To je podgalo klerikalce k dejanskim napadom.

Cim je Herriot končal svoj slavnostni govor pod spomenikom, so klerikalci navallili na manifestante. Neki mlad možki je s batom v roki skočil k spomeniku in odbil kipu nos, brado in uho. Mnogi s policijo vred je skočila k vandalu, tedaj je nasprotna množica obkolila zlobnega in začel se je boj. Zandarji se oddali par saliv v zrak, da oplašijo demonstrante, ali ko ni to nič pomagalo, je počila salva v množico in eden klerikalec je obeljal mrtev, drugi pa smrtno ranjen. Ranjena sta bila tudi dva žandarji in deset demonstrantov je bilo aretiranih.

Afera bo morda imela dalekosežne posledice.

Čikaški socialistični veteran umri.

Chicago. — Čikaški delavci, ki so vsako leto na socialističnem pikniku v Riverview Parku in na drugih prireditvah stranke videli na odru silovasega starčka s rdečo kravato, ga ne bodo več videli. Bernard Berlyn, socialistični veteran v Chicagu, je v soboto umri v starosti 85 let. Bil je od mladih let zvesti član stranke in nikdar ni zamudil nobenega zborovanja ali druge strankine prireditve. Do zadnje ure je bil aktiven socialist. Bil je tudi najstarejši član unije izdelovalcev smodk v Združenih državah. Zapuščila dva hčerki, ki sta že dolgo omoženi. Časten spomin vrlemu bojevniku!

Jetnik ustrelil paznika.

Starbuck, Wash. — Kanonec James Smith je v nedeljo ustrelil jetniškega paznika C. N. Moodyja, ko je slednji stopil v jetniško celico, in pobegnil iz zapore. Na kakšen način je Smith prišel do revolverja, je zagonetka.

Sneg na zapadu.

Lincoln, Neb. — V nedeljo je sneg pokril južni in srednji del Nebraskae. Obenem je snežilo ves dan po severozapadnem in centralnem Kansasu.

Vesti iz Jugoslavije

Uboj privatnih nameščenec.

(Lj. vrn.)
Dnevna kronika beleži spet dva slučaja samomora iz vrst privatnih nameščenec. Slučaj Juraja Horvata, knjigovodje pri tvrdki Kohn, fabrika polihvatske v Zagrebu, in slučaj Vilka Kuševiča, reduciranega uradnika. Prvega so našli obešenega v njegovi pisarni, drugega v gozdu blizu Zagreba.

Vzroki teh samomorov? Pijela plača, ki sili v dolg, in redukcija, ki prepušča nameščenca brez sredstev usodi ulice...

Krivi teh samomorov? Vsi tisti, ki iščejo — bodisi v tej ali oni obliki ali v tej ali oni smeri — poslabšanje položaja privatnih nameščenec, torej poslodavci. Vsi tisti, ki upoštevajo reakcionarne zahteve, torej državne oblasti in državni funkcionarji. Torej morivci, morivci najslabše vrste...

Pozdravljamo na študiju o Stefanu Radiću. — Na platnicah so vesti o delavskem sporu. "Pod lipo" se v tej številki spominja tudi pokojnega I. Kakerja in seveda tudi živčnega Naceta Zlembergerja, ki mu želi, da doživi krepek in čil svojo — sedemdeset in več — letnico.

Obupna beda in siromaštvo družin teh nesrečnih. Trpljenje, glad, mraz, obup. Morda spet novi samomori...

Samomori ali umori! Nearečeni, ki so na tak bešen način končali svoje življenje, so hoteli še živeti, da bi delali in služili. Pa jim je bilo onemogočeno. Ovirali so jim delo in življenje. Tako so bili poginili v smrt. Morivci so bili posredno poslužili njihovih rok in njihovega hotenja, da jih pomore. Zategadelj to niso samomori, marveč umori, umori!

In to večkratni, nekaznovani umori! Ker bodo družine nearečev polagoma umirale za lakoto, mrazom in trpljenjem.

Ne samomori, to so umori, umori!...

"Vizgalce so na luštna stvar..." Naši državni primanjkuje denarja, pa ga moramo hoditi iskati v inozemstvo na posodo, pod raznimi pretvezami. Zmerno gre po navadi v našo škodo.

Tako se švedski trust pogaja z našo državo, da bi kupil monopol vizgalice. Pogaja se z Jugoslavijo za posojilo. Ta pogajanja bodo po poročilih listov kmalu zaključena. Švedski vizgalni gospodje hočejo dati posojilo v znesku 86 milijonov dolarjev.

Obresti naj bi znašale 6 procentov. To sicer ni mnogo. A Jugoslavija naj da švedskemu trustu za čas posojila — 50 let — vizgalni monopol v najem.

Proti majhni letni najemnici. Toda — in za tem grmom tičijo zaje — švedski trust sme že v prvih desetih letih podvojiti prodajno ceno vizgalice.

Da se bo vse to mirne duše sprejelo, verjamemo. Z zlatom obloženi osel prepleza tudi največji zid. A vprašanje je: kdo bo popil vso to zapaljeno juho?

Švedski trust se pogaja enako tudi z Avstrijo. Tako pokorijo trusti državo za državo sebi. Vsem kadičem na svetu bo eden trust pošiljal vizgalice.

Švedski koncern obsega sedaj v 35 deželah nad 150 vizgalnih fabrik in zaposluje preko 60.000 nastavlencev in delavcev. Ta trust pokriva 50 do 80% celokupne potrebe vizgalice na svetovnem trgu.

Novice iz Slovenije. Umrla je nenadoma 6. t. m. proga znanega socijalističnega borca dr. Henrika Tuma, sedaj advokata v Ljubljani, prej v Gorici. Gospa dr. Tumova je bila rojena v Egiptu (v Aleksandriji), kamor se je njena rodina preselila iz Gorice (iz Tolminskega). Živela je le za otroke in bila zvesta pomočnica možu, ki je deloval povsod, kjer je bila potreba. Dr. Henrik Tuma je doživel letos svojo sedemdesetletnico, ki jo je obhajal kar najbolj zadovoljno v družstvu sedaj žal že pokojne žene in svoje mnogostežne dece. — Dr. Henrik Tuma je tudi odlični alpinist, starosta slovenskih turistov.

"Domači prijatelj" se imenuje ilustriran mesečnik, ki izhaja v Ljubljani (uredništvo in uprava v Mikloševcih c. 13. — hiša zadružne banke). Te dni je izšla 10. številka z zelo zanimivimi vsebinami. Sotrudujejo poleg urednika Mile Klopčiča, Ivan Al-

brecht, Ivan Vuk, Silvester Škerlj, D. Gorinsk in drugi. Naroča se: "Domači prijatelj" v Ljubljani, Jugoslavija.

"Pod lipo". Izšla je deseta številka te lepe delavske revije. Zelo zanimive so pesmi kitajskega pesnika Pe-lo-thiena iz osmega stoletja, ki se bero kot umotvori današnjih puntarjev.

— Ob petdesetletnici Uptona Sinclairja je objavil njegov spis: "Moja privatna utopija", ki ga je prevel Ivan Molek. Opozorjamo na Vukove "Refleksije". Za vsakega je podučen spis "O kongresu socijalistične internacionale v Bruslju", ki nam kaže socijalistično delo po svetu. — Spis dr. H. Tuma o Vebrovem agrarizmu je polemika z nazori slovenskih kmetijev. — Andrew Kobal iz Chicaga priobčuje podučno študijo o krščanstvu in sužnjosti. — V listku je mnogo materiala, ki nas seznajajo z važnimi pojavi. Opozorjamo na študijo o Stefanu Radiću. — Na platnicah so vesti o delavskem sporu. "Pod lipo" se v tej številki spominja tudi pokojnega I. Kakerja in seveda tudi živčnega Naceta Zlembergerja, ki mu želi, da doživi krepek in čil svojo — sedemdeset in več — letnico.

Priporočamo "Pod lipo". Naroča se v upravi "Proletarca", Chicago, Ill., 3639 W. 26th St.

Markal Finchet d'Espery je prišel danes v Ljubljano. Pri sosedstvu je proslavi solunskega preboja v Beogradu, in se danes spomota oglašal in ustavljal tudi v Ljubljani. Priredili so mu svečan sprejem in mesto je odeto v zastavo. On je bil vrhovni komandant solunske fronte in je vodil ves napad in pridiranje po svetovni vojni. Letos ob desetletnici preboja, ga je kralj imenoval za vojvodo naše prve armije.

Novi palača Delavske zbornice deloma že izvršuje svoj namen. Prostori, ki jih je imel prosvetni oddelek zbornice od sedaj so bili zelo premajhni za mnogoštevilno publiko, ki obiskuje knjižnico in čitalnico. Zdaj se je knjižnica s čitalnico preselila v svoje nove prostore v novi palači. — Prostori so silno prostorni, urejeni nalašč za knjižnico in to zelo srečno. Knjižnica posluje vse hitreje in si bo pridobila že polno novih oddelkov. Velika soba — skoraj majhna dvorana — je namenjena za čitalnico, kjer stalno čitajo delavci in nameščenci čigalnim slikami mladih slikarjev, ki so člani Umetniške matice, in ki bodo stalno menjavali svoja dela, tako da bo v knjižnici obenem tudi stalna razstava umetniške mladine umetniške generacije in bodo tudi delavci zasledovali našo slikarsko umetnost. Cela čitalnica in knjižnica je zdaj najlepša in najboljša biblioteka v Ljubljani. S tem si bo pridobila mnogo čitajoče publike in ji je tako še nadaljnji razmah zagotovljen.

V Jakopičevem paviljonu razstavlja svoj slike prekmurki slikar Vrečič. Je to prvi slikar iz Prekmurja in razstavlja tudi same prekmurske motive. — Letos je bilo že polno razstav v tem paviljonu, tako da je paviljon malone celo leto bil odprt. V umetnikih je precej življenja, v publiku je bolj malo odziva.

Dvojni mera v sodstvu SHS. Svoj čas je bil urednik mariborskega lista "Mariborčan", duhovnik Januš Golec, klerikalac akos in akos, obsojen radi obrekovanja na 10 dni zapora in 10.000 dinarjev. Zaprošil je za pomilostitev ministra pravde. Ministrstvo je takoj prošnjo vrnilo okrožnemu sodišču v Mariboru v presojo in naročilo naj ne pokliče Golca v zapore dokler se prošnja ne reši. Sodišče prošnje ni moglo priporočiti v pomilostitev, in zato je ministrstvo potrdilo obsodbo in zavrnilo pomilostitev. Septembra je sodišče zahtevalo, da pridri Golec sedet svojo kazen, a Golec jo je nekam potegnil. Par dni nato pa dobi sodišče brzojavno ukaz na dob Golca ne vabi v zapor, dokler se ne reši nova prošnja za pomilostitev.

Tak način je bil do sedaj neznan med pravniški samimi. Da bi brez vednosti pristojnega sodišča poslal obsojenec svojo prošnjo direktno ministru, ki naj potem brzojavno odreja in ukazuje. Razume pa se vse to, če pomislimo, da je dr. Korošec predsednik vlade in da je Golec mariborski prvak klerikalcev. Jasno je, da se skuša korumpirati tudi našo justico.

Soc. poslanec Josip Petejan je vložil tozadevno interpelacijo na ministra in zahteva pojasnila in da se take ljudi "malo v roke vzame."

Slovenija je še doslej ponosna, da ima saj nekorporativno sodstvo. Naši sodniki so sloveli kot pravični ljudje... Pod vladro dr. Korošca, duhovnika, pa postaja slabše. "Izjednačujemo se!" Seve: iz dobrega na slabše.

Nad tri mesece mrtev v kleti. Dne 12. okt. sta v Kranju pregledovala stavebnik Slavac in posestnik Rici Mayr znano Marjeto pristavo za mestnim pokopališčem, ki jo namerava Rici Mayr prezidati. Pod hišo se nahajajo ogromne, 8 metrov globoke izkopane kleti, ki so jih sivojas uporabljali za skladišče piva iz stare kranjske pivovarne. Pri ogledu sta našli v kleti na mrtvo možko truplo.

Obvestila sta o nenavadni najdbi orožniško postajo in pokopališču zadržnika. Orožniški narednik Javornik je v mrtvemu spoznal 57letnega zidarja Jurija Grašiča, doma iz Trstenika pri Predvoru. To se je potrdilo tudi iz listin, ki so jih našli pri mrtvemu. Grašiča so pogrešali že od meseca julija, ko bi se bil moral udeležiti razprave na sodišču. Zanimivo je pri tem, da je truplo kljub trem mesecem ležanja ostalo dobro ohranjeno in alič mumiji. V kleti, ki služi tudi kot ledenica, vlada namreč zelo nizka temperatura. Meso je večinoma propadlo, dobro ohranjeno pa je okostje in večinoma tudi koža.

Kako je prišel Grašič v klet in na kak način je našel smrt, se ugiba najrazličneje. Ugotovilo se je, da ni imel pri sebi nič denarja, ker je prišel v onih dneh, odkar so ga nato pogrešali, k svojemu odvzetniku prosiť podpore. Zatorej izključujejo najslabšo usmritev. Najverjetneje je verjela, da je hotel Savič poslati prenočišče v pristavi, ki izgleda kakor velika šupa. Zlezel je akosi pritičilo okno ter pri tem padel v globino kleti in se ubil.

Emigracija v juliju. Po statistiki, sestavljeni pri izseljeniškem komisariatu v Zagrebu, se je v mesecu juliju letos iz Jugoslavije izselilo v prekomorske dežele 1816 oseb, to je za 311 več kakor meseca julija lanskega leta. Tudi skupno število izseljencev (12.466) v razdobju od 1. januarja do konca julija letos je za 466 oseb večje kakor v istem razdobju lanskega leta. Izselilo se je največ oseb iz Hrvaške in Slavonije (834), iz Slovenije (297), iz Vojvodine (263), iz Dalmacije (215) iz Srbije (89) iz Bosne in Hercegovine (85) ter iz Črne gore (13). Največ jih je odšlo v Kanado (835), v Zjedinjene države Severne Amerike (465) v Argentino (283) v Uruguay pa 86. Vrnilo se je meseca julija v staro domovino 641 oseb, v razdobju od 1. januarja do konca julija pa 2984 oseb, dočim se je v istem razdobju lanskega leta vrnilo le 2377 oseb.

Smrtno nevarno ranil je v Trbovljah-Retjah delavec Ivan Troha neko Marijo Urankarjevo, ki je stanovala pri Mariji Sternovi, kamor je zahajal Troha kot njen prireznik. Urankarjeva se je morala zaradi grdega ravnanja obeh izseliti. Ko je spravljala v drugo stanovanje svoje stvari, je prišlo med njo in Sternovo do prav ostrega nastopa. Ko pa je šla Urankarjeva mimo okna Ivane Trohe, jo je ta nepričakovano udarila s topim delom sekire v zatilnik, da se je nezavestna sgrudila na tla. Udarci bi bil gotovo smrtonosen, ako je na srečo ne bi bil zadet na kito las, ki so ji rešili življenje. Urankarjeva ho zaradi udarca, ki je imel za posledico pretresanje možgan, še dolgo trpeti. Troha je dobil za svojo pretrano kavalitavo pred okrožnim sodiščem v Celju 8 mesecev težke ječe.

IZ PRIMORJA

V Argentini je sedaj že 14.000 Slovencev. Poročila trdijo, da jih je izmed vseh teh komaj 500, kateri so v dobrem položaju. Največ je takih, da si zaslužijo toliko, da krijejo s težavo dnevne stroške. Mnogi delajo od danes do jutri. Pijama izseljencev odsvetujejo odhod od doma, vendar pa je naval na Argentino vedno večji, ker vsvarjajo fašisti v julijaki Krajini "allogenom" vedno bolj neznošno življenje.

Čipkarstvo v Idriji propada. V prvih poyojnih letih je cvetelo, sedaj pa se pri mnogih vzorcih zasluži na dan komaj par lir. Čipkarstvo so ubili laški spekulantje in režim je tak, da uniči vse, kar bi moglo količjak koristiti slovenskemu življu. Dekleta silijo v mesta, mladi fantje se potikajo okoli, ker ne dobijo dela, vdove in ukocenci umirajo gladi, strašno je dandanes v Idriji!

V Istri lapremenjajo prilike: Levak Levatti, Makuc Marcuzzi, Mladošič Giovanni, Močibob Baldani, Nachtigal Lusini, Perković Mancini, Poropat Porelli, prodan Prandi, Tonković Tonelli, Macinović Frisellini, Kovačič Cova.

V Postojni gradijo veliko vojašnico za orožnike. Stavbeno zemljišče meri 2000 kvadratnih metrov. Stala bo sredi mesta med vojašnico finančne straže in hotelom Paternost. Tudi v St. Petru na Krasu prično graditi v kratkem veliko poslopje za orožnike.

Procesijske proti kletvini so imeli v Puli. Govorniki so obsojali prekljanje in vabili mlade in stare, da naj se odvadijo kleti, ker je to grda razvada, ki človeka ponižuje. Udeležba pri procesiji je bila velika. Pa je malo težko za prebivalca Pule, da ne bi zaklel ob misli, kaj je prineslo odrešenje pulskemu mestu!

Usoda Krmina. V povojnem času se je v Krminu marsikaj lapremenilo. Tvornica avile ne dela več, poprej svetoeče izdelovanje pohištva je ohromelo. Občinski komisar Visca se trudi za obnovo industrije, pa brez uspeha. Krminu dajejo življenja in gibanja slovenski Brici. Oni držijo po koncu izvoznih trgov in na oblačajnih tržnih dnehi življajo Krminci. Zato pa v Krminu niso nič zadovoljni, da so jim priključili furianski Bracani in Medoje, rajše bi bili sprejeli živahno slovensko Medano. Pa tudi asimilacija Bricev bi šla potem lažje izpod rok! Komisar Visca je izjavil fašističnemu novinarju, da je položaj Krmina danes tak, da more priti do blagostanja samo, po razvoju kmetijstva. Val kraji v Julijaki Krajini, kjer je bilo prej kaj industrije, čuti, kako jim jo odteguje stare province.

Norrmova žena proti Norrmu in Smithu. McCook, Neb. — Senator Norris, znani progresivec, se je izrekel za Smitha, toda njegova žena je izjavila, da ona ne bo sledila avojemu soprogu in ne bo volila Smitha niti Hooverja.

Dva utonila v reki. Canton, Ill., 29. okt. — Harry Calhoun in Floyd Demering sta večerj utonila, ko se je prevrnil motorni čoln v reki Illinois, tri milje vzhodno od tukaj.

Policijski načelnik aretiran radi kršitve prohibicije. Chillicothe, Ill., 29. okt. — Policijski načelnik John Merritt in trije drugi policaji so bili večerj aretirani na obtožbo, da so bili v zvezi z butlegarji in da so kršili prohibicijski zakon.

Sramežljive mladi. Leon Daudet, sin Alphonse Daudeta in šef pariškega lista "Action française", dovpten politik, ki pa sicer nima mnogo smisla za humor, je nekoč opazil, kako si lomi neki urednik glavo nad nekim odgovorom za informacijski oddelek lista. Neka dama je namreč hotela vedeti, zakaj zardeva. "Zakaj postaneš takoj hitro rdeča," je vpraševala, "ako sedim in mislim, postaneš mahoma po vsem obrazu rdeča. Kaj naj storim?" "Pisite ji: Mislite na kaj drugega," je rekel Daudet.

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in arbi za zdravje.

Boj proti hripi.

Od časa do časa nas obišče ta neprijetna bolezen. Kako se je treba bojevati? proti nji? O tem pišeta Jos. Bruck in F. Arnheim. Pravita: Hripa je nalezljiva bolezen. Infekcija se izveže na ta način, da se nosilci bolezni s kašljanjem, kihanjem in govorjenjem razširijo v obliki prav majhnih kapljic. Bolezenska slika se pojavi v različnih oblikah. Vnetje dihalnih organov, od lahkega katara do najtežjega vnetja pljuč in rebrne mreže, srčna slabost, obolelosti prebavnih organov ali živčnega sistema ali ledvic, itd., vse to more stopiti pri bolezni v ospredje.

Ker morejo tudi navidezno lahki slučaji, ki jih imamo navadno samo za prehlajenje, večkrat že v par dneh postati težki, včasih tudi mrki. Moramo biti tudi pri njih kar moč pazljivi. Pri opetovano opazovanih večjih ali manjših epidemijah hripe se je treba ravnati po sledečih pravilih previdnosti:

1. Tudi pri navidezno lahkem prehlajenju pojdi takoj v posteljo in meri temperaturo.

2. Skrbni za temeljito prepotenje, s tem, da piješ vroč bezgov ali lipov čaj; par tablet aspirina, piramidona, kuralgona itd. so pri tem dragocena pomožna sredstva.

3. Če nastopi vročina in mrzlica, vprašaj takoj zdravnika za svet; kajti le on more nastajajoče komplikacije ugotoviti in odrediti smotrene odredbe.

4. Ne pojdi prekmalu iz postelje! Posebno lahko se zgodi, da se bolezen povrne ter da se pojavijo še stranske bolezni.

5. Ker prihajajo povzročitelji hripe v prvi vrsti akos usta, je treba skrbeti za njih temeljito desinfekcijo. Boljše kot navadno grgranje, ki je zlasti za otroke nerodno, so tablete formaminta. Čiščenje z grgalno vodo je bolj povračno in zato nepopolno, formaminta ali na prodre v najmanjše gube in gubice ter poskrbi za temeljito desinfekcijo ust in grla.

6. Naredi vse, kar je mogoča, da se varuješ pred infekcijo! Pazi zlasti na sledeče:

a) Varuje se prav posebno tam, kjer je nevarnost infekcije največja! Torej v gledališču, kinu, v cerkvi, tovarni, uradu,

bolniški sobi, v vseh vrstah železnice in omnibusov itd.

b) Umij si roke kolikor moreš pogosto, brezpogojno pa pred obedom, in vsolej takrat, ko bi si jih mogel umazati! Nikdar se z rokami ne dotakni ust, razven če je to neobhodno potrebno!

c) Ne jej v sobi, v kateri so nahajajo na hripi oboleli!

Če boš upošteval vse to, kar smo ti tukaj nasvetovali, ne boš možnosti obolenja na hripi v veliki meri izognil, oziroma, če te je bolezen že napadla, jo boš mogel veliko prej odpraviti in zmanjšati njeno nevarnost.

Motenja spanja.

Dr. O. Müller piše: Pomen spanja za zdravje ter za telesno in duševno delozmožnost obstoji v njegovi odlični vrednosti. Pomanjkanje spanja rodi trajno utrujenost, ki se javlja v obliki nerazne slabosti (razdražljivost, slabši spomin itd.). Normalna krivulja o poteku globine spanja kaže hiter dvig v prvih dveh urah, gre pomen navzdol in se proti jutru zopet dvigne, a ne dosti. To normalno krivuljo pa bistveno spremeni nervozna razdraženost; večkrat je spanje ravno v prvih ponočnih urah, ki kažejo normalno največjo globino, samo površno in pogosto prekinjeno. Po nekaterih ljudeh je to motenje podedovano, pri drugih je pa šele pridobljeno; tako naprimer pri tistih, ki do poznih večernih ur naporno ali nemirno delajo in ki med čas dela in spanja ne vrinejo zadosti dolgega odmora prijetnega in udobnega uživanja. Umetno si včasih to motenje nočnega spanja nakopljemo s tem, da pijemo zvečer kavo ali čaj. Maralkomu to nič ne škoduje, večini pa jemlje kava ali čaj mir pravega spanja, nekaterim tudi že popoldansko pitje teh pijav. Maksimum spalne globine se v takih slučajih pomakne proti jutranjim uram, lahko nam ostane bstanek utrujenosti. Večerna priprava na nočno spanje naj obstoji v miru, v zastoju dela. Odpri okna; če ne v spalni sobi, pa vsaj v sosednji! Ogibaj se vsa vne-mirljivega!

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

RAZNO

O solčnih pegah in o vremenu piše znani meteorolog profesor Myrbach sledeče: Ne moremo z gotovostjo trditi, če izhaja vpliv solčnih peg na vreme od peg samih ali pa od takozvanih bakelj, ki pege obdajajo. Nedvomno dokazane so zveze zemakega magnetizma in polarne luči s solčnimi pegami. Vreme raznih zemskih krajev odgovarja spremembam solčnega delovanja kaj različno, kakršen je pa letni čas, geografska lega ali pa velenjenje kraja v splošno razdelitev zemlje in morja. Verjetno je, da zamore solčno delovanje imeti za posledico tudi nenkratno spremembo vremena. Posebno poplave in viharji tropskih dežel so menda v vročni zvezi z nastopanjem izredno velikih solčnih peg. Vreme vpliva na zdravje; torej imamo zvezo med solčnimi pegami in zdravjem.

KOLIKO CIGARET NA DAN POTREBUJE MOŽ

Ko toploter kaže šestdeset pod ničlo? Kakor vse kaže, je poveljnik Richard E. Byrd to izradnal, ker Liggett & Myers Tobacco Company je prejela naročilo za 780.000 Chesterfield Cigaret, katere so sedaj že na potu daleč na južni tečaj na parnikih, ki vajo Byrd Antarktično ekspedicijske. Podlaga temu naročilu je bila skoro gotovo valed dolgega čakanja za lepo vreme na Spitzbergen čkalistu, še pred poltom na severni tečaj; to so vam kar "čili cigarete" v teh dneh, pravi član te skupine.

Uprisanje kakšne cigarete naj se kupijo, se je ravnotako rešilo izkušnje. Glavni klan ekspedicijske je kar enostavno uprasi svoje člane in ko je večina Byrdovec izbranih mož izrekla se za Chesterfield, se je nato vložilo naročilo dovolj za dve leti te vrste cigaret, povrh tega se je naročilo tudi še in saloge Liggett & Myers druge finejšte vrste, kot Fatima in Piedmont Cigaret Granzer debelo rezani in Velvet, tobak za pipo, kakor tudi stari dobro znani Star tobak za žvečenje.

—(Adv.)

ZMOŽNOST POSAMEZNIKA se največkrat spopna po stanju njegovega selodca. Ako je val selodca iz reda, nimate dovolj moči ubraniti se boleznim. Ali ako vsmate

TRINERJEVO GRENKO VINO

je val selodca obdeli v pravem stanju. To zdravilo vam olisti čreva in ojača ves životni sistem. V vseh lekarnah. Pijite po brezplačni vzorec na Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill., in prilžite 10c za poštno troško.

BREZPLAČNI VZOREC KUPON

Ime

Ulica

Mesto, država

"Jaz imam rajši Chesterfield"

Lahka dovolj za vsakega...

..... in ga zadovolji

"Lahko je vam dopovedati kaj Chesterfield niso. Niso močne, ne pekoče, ne predeležke tudi niso brez — hane ali brez duha.

Da vam povemo kakšne so, "dovolj mile za vsakega in vendar ... zadovoljive."

In ne zato ker mi to pravimo, ampak val lastni okus vam to dokale!

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA